

Valtuustoaloite: Koulukiusaaminen ja oppilaiden pahoinvointi, valtuutettu Viljo Lehmusketo

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 414

794/00.01.04/2023

Valmistelija Opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokola

Valtuutettu Viljo Lehmuskedon valtuustoaloite 12.11.2023:

Missä Raahessa mennään

Viestimet kertovat tuoreimman kouluterveyskyselyn huolestuttavista tuloksista. Kyselyn mukaan esim. Helsingissä on kouluja, joissa yli puolet oppilaista kertoo tullessa kiusatuksi viimeisen vuoden aikana.

Kiusaaminen on kuitenkin vain yksi kouluissa esiin tulevan nuorten pahoinvoinnin seuraus.

On arkoja oppilaita, joiden on vaikea saada kavereita. Kymppin oppilaita, jotka luhistuvat paineiden alla. Riitoja kotona ja opettajien kanssa. Kaveriporukoita, joissa kaikki ovat kyllä ystäviä, mutta puhuvat toisilleen hirveän rumasti. Oppilaita, jotka pitäisi saada käymään oppitunneilla.

Rajuimmat tilanteet liittyvät päihteidenkäyttöön ja rikollisuuteen.

Opettaminen kuuluu pääasiassa opettajille, ja yhteisöohjaajat (tällainen kokeilu on mm. Siikajoella) auttavat oppilaiden elämän ja sosiaalisten taitojen tukemisessa.

Tällaisen työn tärkeydestä ja vaikeudesta monet opettajat ovat puhuneet julkisuudessa viime vuosina. Opettajien koulutus valmistaa nimittäin opettamiseen eikä esimerkiksi perheiden sisäisiä kipuja.

Opettajan ja oppilaan välillä on myös aina tietynlainen seinä, jonka läpi ei pääse.

Julkisoikeuden professorin mukaan Suomessa yhteiskunta ei ota koulukiusaamista riittävän vakavasti.

Kouluväkivallan kohdalla altavastaajia ovat lapset. Heidän kokemuksiin ei ole yhteiskunnassamme perinteisesti otettu yhtä vakavasti kuin aikuisten.

Mäntylä muistuttaa, että lainsäädäntö, kansainväliset sopimukset ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrittelevät, että koulussa vastuu lasten

turvallisuudesta huolehtimisesta on viranomaisilla. Kunnat järjestävät opetuksen, joten niiden pitäisi laatia suunnitelma kiusaamisen ja väkivallan estämiseksi ja huolehtia, että koulut noudattavat niitä.

Organisaatiososiologin mukaan kouluissa voi luoda turvaa myös vähentämällä kilpailullisia asetelmia. Kilpaileminen luo ilmapiiriä, jossa paremmuudesta tulee kelpaamisen synonyymi. Se heikentää lasten turvallisuudentunnetta, mikä luo pohjaa kiusaamiselle.

Kilpailemisen sijaan tulisi korostaa yhteistyön, vuorovaikutustaitojen ja empatian merkitystä.

Meillä valtuutetuilla ei ole keinoja saada suoraan tietoa esim. Raahen kouluterveys kyselystä. Siksi kysymme missä mennään, voisiko auttaa esim. (on kerrottu, että Siikajoella on) yhteisöohjaaja.

Kysymme mitä kertoo kouluterveyskysely Raahen osalta koulukiusaamisesta ja oppilaiden pahoinvoinnista.

Lisäksi esitämme, että ns. Hyte rahoista palkataan kokeiluna yhteisöohjaaja tai vastaava yläasteille esim. puoleksi vuodeksi.

Opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokolan vastaus 1.12.2023:

Valtuutettu Viljo Lehmusketo kysyy mitä kertoo kouluterveyskysely Raahen osalta koulukiusaamisesta ja oppilaiden pahoinvoinnista ja esittää, että ns. Hyte-rahoista palkataan kokeiluna yhteisöohjaaja tai vastaava yläasteille esim. puoleksi vuodeksi.

Kiitos aloitteesta! Asia on erittäin tärkeä. Kouluhyvinvointi ja sen edistäminen onkin lukuvuoden 2023-24 ajan Raahen opetustoimen yhteinen kehittämisteema, jota toteutetaan kaikilla kaupungin kouluilla.

Kouluterveyskyselyn koulukohtaiset tulokset toimitettiin opetustoimelle ja kouluille lokakuussa. Niistä on tehty kooste, joka tullaan esittelemään tulevaisuuslautakunnalle ja niin halutessanne myös valtuustolle. Kuntakohtaiset tulokset ovat julkisesti nähtävillä ja kaikkien tutustuttavissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen nettisivuilla.

Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kouluhyvinvointityö on jo tuottanut tulosta, mutta vielä on toki parannettavaa. Valtakunnallisesti on kiinnitetty huomiota ahdistuneisuuden lisääntymiseen, valitettavasti Raahen ei tee siinä poikkeusta. Tähän ilmiöön pohditaan ja kokeillaan toimenpiteitä valtakunnallisesti ja alueellisesti Pohteen alueen kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyönä. Henkilöstölle on järjestetty koulutusta kouluhyvinvoinnin lisäämiseksi.

Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella kiusaamisen vastaisella teemavuodella (lukuvuosi 2022-23) on ollut vaikutusta kiusaamisen loppumiseen tai vähentymiseen.

Kevään 2023 Kouluterveyskyselyssä Raahen perusopetuksen 4.-5.-luokkalaisista 8,4 % kertoo tulleen kiusatuksi säännöllisesti viikoittain, 8.-9.-luokkalaisilla vastaava prosentti oli 6,6 %. Koko maan vertailussa molemmat olivat vähän alle koko maan keskiarvon. Kun tarkastellaan aikuisen puuttumisen vaikutuksia, sekä perusopetuksen 4.-5.-luokkalaisten että 8.-9. luokkalaisten osalta kiusaaminen on kyselyn vastausten perusteella vähentynyt tai loppunut selkeästi useammin verrattuna aiempaan tiedonkeruuseen tai koko maan tuloksiin. Kuitenkin kiusaamiskokemuksia oli edelleen, joten kiusaamisen vastaisen työn jatkaminen on erittäin tärkeää.

Perusopetuslain mukaan jokaisella opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Opetussuunnitelman perusteissa (2014) tarkennetaan lain kohtaa mm. seuraavasti:

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus.

Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa tulee kuvata erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.

Aiemmin Raahen opetustoimi on ollut mukana KiVa-koulu -ohjelmassa. Raahen tulevaisuuslautakunta on keväällä 2022 hyväksynyt päätöksessään KiVa-koulu -ohjelmasta luopumisen ja oman kiusaamiseen puuttumisen prosessin käyttöönoton. Tähän siirryttiin, koska KiVa-ohjelman anti kouluilla tehtävään kiusaamisen vastaiseen työhön koettiin irralliseksi ja ohjelmasta ei saatu irti riittävän tehokkaita keinoja kouluissa ilmenevän kiusaamisen lopettamiseksi.

1.8.2022 käyttöön otettu kiusaamiseen puuttumisen neliportainen prosessi noudattaa rakenteeltaan Raahen kaupungissa jo aiemmin kehitettyä käytöksen portaat -toimintamallia. Malli rakennettiin yhteistyössä oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kiusaamisen puuttumisen mallissa on selkeät toimintaohjeet myös niihin tilanteisiin, kun kiusaamista ei saada loppumaan ensimmäisissä keskusteluissa sovittujen toimintamallien avulla. Jos kiusaaminen jatkuu, kutsutaan mukaan myöhemmissä käsittelyvaiheissa huoltajat, monialainen asiantuntijaryhmä

sekä tarvittaessa myös Ankkuri-tiimi. Mallissa on myös ohjeistettu, missä vaiheessa voidaan ottaa käyttöön kurinpitokeinoja.

Osana päivitettyä opiskeluhoitosuunnitelmaa laadittiin Raahen kaupungin opetustoimelle yhteinen suunnitelma Oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmassa kuvataan miten väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ennaltaehkäistään ja seurataan sekä miten siihen puututaan.

Oppilaan oikeus terveelliseen ja turvalliseen oppimisympäristöön on kaikkien toimijoiden yhteinen tavoite, mihin myös Raahen kaupunki koulutuksen järjestäjänä jatkuvasti pyrkii. Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan varovaisia positiivisia tuloksia on siis jo todennettu. Työ jatkuu edelleen.

Aloitteessa viitattuun yhteisöohjaajan palkkaamiseen Hyte-rahoista opetustoimi suhtautuu hyvin positiivisesti. Meillä on neljä omaa hyvinvointiohjaajaa, jotka tekevät kuvatun kaltaista työtä eri kouluilla. Lisäksi olemme palkanneet neljä hyvinvointiohjaajaa yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämishankkeesta. Hanke päättyy vuoden 2023 loppuun ja tällä hetkellä odottelemme uutta hankepääätöstä, jotta voisimme jatkaa tuota työtä. Neljä omaa hyvinvointiohjaajaa ei riitä, vaan todellinen tarve olisi kolminkertainen, joten mikäli Hyte-rahoista katsotaan voitavan ns. korvamerkitä rahaa hyvinvointiohjaajien palkkaamiseen, tähän tartutaan heti.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys Esitetään kaupunginvaltuustolle:

Annetaan valtuustoaloitteeseen opetuksen vastuurehtori Anne-Maria Tokolan valmisteleva vastaus.

Todetaan asia aloitteena loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.